

»SABLASTI STRAHA – PROVOKACIJA ZA TEOLOGIJU«

Kongres europskih katoličkih teologa o
današnjim društvenim strahovima

U petnaestoj obljetnici svojega postojanja Europsko društvo za katoličku teologiju (ET) održalo je u švicarskom Fribourgu od 29. kolovoza do 2. rujna 2004. svoj peti međunarodni kongres. Aktualni predsjednik i domaćin te po mnogo čemu jedinstvene katoličke asocijacije profesor pastoralne teologije Leo Karrer izrazio je zadovoljstvo da može pozdraviti više od 150 okupljenih teologa i teologinja iz svih 15 sekcija i 20 zemalja. Oni predstavljaju 1100 članova Društva iz različitih europskih naroda, jezika i kultura.

Rad kongresa započeo je svečanim euharistijskim slavljem koje je u katedrali sv. Nikole predvodio biskup Chura i predsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencija msgr. Amédée Grab. Katolički bogoslovni fakultet u okviru tamošnjega bilingualnog sveučilišta kao i sam grad Fribourg u kojemu se dodiruju i susreću francuski i njemački jezik te romanska i germanska kultura pružio je gotovo idealno susretno i forum teozozima sa svih strana našega kontinenta. Nastavljaajući na dosadašnju temu propitivanja zadaće teologije u društvenim kontekstima i obzorima, ovaj put je aktualizirana njezina uloga i doprinos problemu aktualnih ljudskih strahova u modernom društvu.

Kongresna tema »Sablasti straha – provokacija za teologiju« pripremana je tijekom posljednje tri godine u pojedinim sekcijama, o čemu svjedoče trideset i dva rada autora iz 11 europskih zemalja. Tekstovi su objavljeni u časopisu Bulletin (Bulletin ET 15 [2004], Heft 1) i u dva netom tiskana posebna sveska pod naslovom »Društveni strahovi kao teološki izazov« (Adrian Lorentan – Franco Luzatto [Hg.], Gesellschaftliche Ängste als theologische Herausforderung, Band 3 i Band 4, LIT Verlag Münster 2004.). Na samom kongresu održano je desetak poticajnih predavanja i nekoliko panel-rasprava. Organiziran je također rad u osam skupina formiranih prema teološkim disciplinama, a bilo je prilike za susrete nacionalnih sekcija i dakako za osobne kontakte i upoznavanja. Predavači nisu dolazili samo iz kruga teološke struke nego i s područja filozofije, politologije, odgojnih znanosti poput etičara prof. Alberta Bondolfija (»Teološko oblikovanje straha«, Zürich/Lausanne) zatim ministra u vladi Švicarske Moritza Leuenbergera čije je izlaganje u duhovitom tonu nosilo pomalo izazovan naslov »Povratak religioznoga u politiku«. Toj ideji gotovo se suprotstavljala teza švicarske novinarke i mirovne

aktivistice Gret Haller (Bern) o nužnoj sekularizaciji religije u Europi. Ona se u svome inače angažiranom nastupu »Europska političarka očekuje od teologije doprinos miru« osobito zauzimala za integraciju religijskih zajednica u okvire demokratskog društva i pravne države te za poštivanje vjerske slobode kako bi se izbjegla neravnopravnost, nesnošljivost te konflikti među religijama i kulturama. Gotovo jednaku pozornost pobudila je i problematika u istupima teologa s vješto postavljenim temama »Gubitak mjesta, gubitak sebe, gubitak drugoga. Religija i strah u Bibliji« (Adrian Schenker, Fribourg) te »Strah od vlastite odvažnosti? Teologija između društveno-političkog zauzimanja i eklezijalne vezanosti« (Marianne Heimbach-Steins, Bamberg).

U uvodnom referatu pod naslovom »Koliko je teologija bliza strahovima ljudi. Sinopsis objavljenih priloga za Kongres« Norbert Mette je sudionicima iznio kritički pregled objavljenih priloga u pogledu njihova pristupa kongresnoj temi i načina njezine obrade. Sam autor zbog bolesti nije mogao doći, no njegov pročitani tekst dao je preciznu raščlambu triju polazišta kojima se autori vode raspravljajući o ljudskim strahovima u spomenutim radovima. Neki su ovu temu obradili polazeći od općih, ljudskoj egzistenciji konstitutivnih strahova; drugi su se držali pojedinačnih područja na kojima se osobito danas javljaju strahovi; treći su pak analizirali situaciju pojedinih zemalja (srednjoeuropsko raspoloženje), bilježeći aktualne strahove koji ljude zaokupljaju. S obzirom na stanje u tranzicijskim zemljama zanimljivo je izvješće mađarskog teologa L. Lukacsu. U njemu se navodi šest područja na kojima se javljaju nove zabrinutosti i neizvjesnosti: područje političke slobode, sustav slobodnog tržišta, konfrontacija s vlastitom prošlošću, pojačana svijest nacionalnog identiteta, novo traženje životne orijentacije te problem vjerodostojnosti Crkve u novim prilikama. Mette je potom razvrstao i kratko prikazao odgovore odnosno preporuke autora o tome što kršćanska vjera i teologija mogu pridonijeti u ophođenju sa strahovima ljudi. Kako u raspravi reče prvi i počasni predsjednik ET-a prof. Peter Hünemann iz Tübingena, Društvu je prvi put uspjelo u jednom zajedničkom projektu na europskoj razini istražiti temu strahova na različitim razinama i u različitim društvenim kontekstima.

Prvi radni dan je bio posvećen opisu i teološkoj raščlambi raznolikih ljudskih strahova, neizvjesnosti i nesigurnosti: pravih i fiktivnih, primarnih i sekundarnih, individualnih i kolektivnih, egzistencijalnih i društvenih. Kršćanska vjera i teologija ne mogu posve prevladati ljudske strahove, ali vjerniku daju nadu da se ne uguši u strahu i ne padne u beznađe. Biblijska vjera u stvorenost čovjeka na sliku Božju temelj je dostojanstva i jednakosti svih ljudi, inkarnacija Sina Božjega nepresušni je izvor opće ljudske solidarnosti i štiti od svakoga fundamentalizma, nasilja i rasizma.

Drugi radni dan sudionici kongresa posjetili su Ekumensko vijeće Crkava (EVC) u Ženevi. Nakon vrlo dojmljive službe riječi u velikoj ekumenskoj dvorani (kapeli) koju je predvodio i višejezično animirao švicarski teolog Dietrich Wieder-

kehr uslijedio je pozdrav naših domaćina. Pritom primijetiše da do sada nisu ugostili tako brojnan skup teologa. Član uprave EVC-a Georges Lemopoulos ocrtao je najprije ukratko povijest nastanka svoje ustanove, zatim je goste upoznao s njezinim sadašnjim profilom, načinom rada, ekumenskom suradnjom i napretkom, te s nekim aktualnim poteškoćama i planovima za budućnost. Ta značajna ekumenska ustanova, koja okuplja 340 Crkava i crkvenih zajednica (broji 400 milijuna kršćana), ne shvaća sebe kao neku nad-Crkvu nego ponajprije kao mjesto susreta, razgovora i suradnje svojih članica i kao važno sredstvo ekumenskog pokreta. Rekao je da je Katolička Crkva najaktivnija suradnica u raznim tijelima EVC-a, premda formalno nije njezova članica. Samuel Kobia, glavni tajnik EVC-a, sudionicima se kongresa obratio predavanjem o ekumeni kao zajedničkoj odgovornosti za svijet zauzimajući se za oslobađanje od hegemonijalnih tendencija europske teologije i za izradu kontekstualnih regionalnih teologija (afričke, azijske, južnoameričke itd.). Predstavljena su tri aktualna projekta EVC-a: Desetljeće prevladavanja nasilja, Religijski pluralitet i identitet te Misije i evangelizacija kao iscjeljenje i pomirenje.

Treći je radni dan bio u znaku rasprave o uvjetima i značajkama teološkog govora i sudjelovanja teologije u javnom diskursu glede aktualnih društvenih strahova. Kako i priliči takvome skupu dnevni je program započinjao euharistijskim slavljem koje su u sveučilišnoj crkvi naizmjenično pripremale engleska, talijanska i francuska sekcija. Mjesni biskup msgr. Bernard Genuod osobno je pozdravio sudionike kongresa. Dosadašnji predsjednik ET-a Leo Karrer oprostio se od kolega završnim predavanjem pod znakovitim naslovom »Čuvajte oganj«. Bio je to osobno i emotivno intonirani sažetak smjernica, preporuka, orijentacija i ohrabrenja kolegama teolozima da ne posustanu u zajedničkoj odgovornosti aktualnog promišljanja kršćanske poruke u sadašnjemu trenutku Crkve i društva. Teolozi trebaju bolje vršiti svoju kritičku i proročku ulogu unutar Crkve i prema vani (»biti kritičko-proročki sustav ranog upozorenja«). Ne smiju se odveć gubiti u pojedinačnim disciplinama jer je identitet teologije jedino moguć u povezanosti i umreženosti svih njezinih predmeta. U kontekstu postmoderne za teologa je nedopustivo povlačenje u privatnost ili zavjetrinu ugodne niše, od njega se štoviše traži da bude budan i kritički suputnik ljudima našega vremena s obzirom na njihove tjeskobe i znakove vremena. Središnja je zadaća teologije da u realnostima današnjega svijeta koje prijete duhovno, emocionalno i tjelesno ugušiti čovjeka, unosi impulse Evandjelja. Kongres je završen izborom novoga vodstva i predsjednika Društva – Lievena Boevea iz belgijske (flamanske) sekcije koji je najavio održavanje sljedećeg kongresa ET-a 2007. godine u Louvainu. U radu toga petodnevnog skupa hrvatsku su sekciju zastupali profesori N. Hohnjec, Ž. Tanjić i N. A. Ančić. Radovi 5. međunarodnog kongresa Europskog društva za katoličku teologiju bit će objavljeni u sljedećem broju časopisa *Bulletin*.

Nediljko A. Ančić